

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

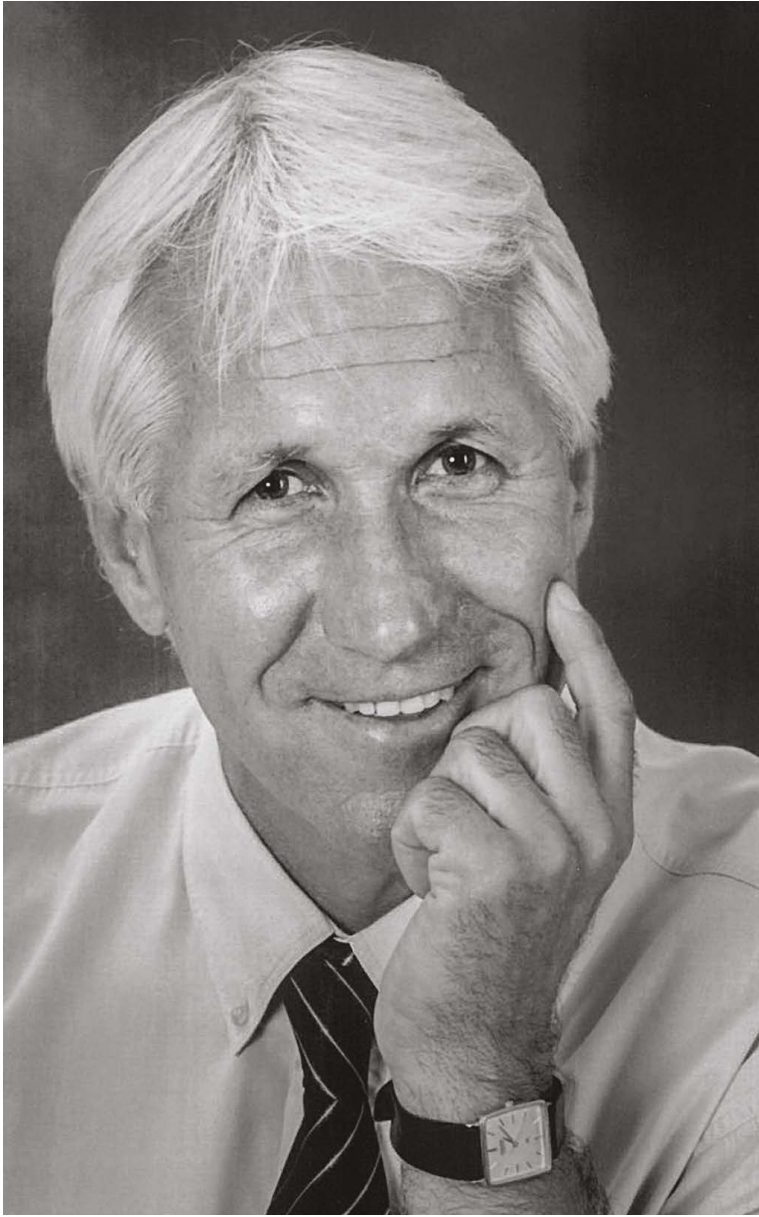

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószer-kereskedelem? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetékiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Sárkány István¹

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának néhány aspektusa

Az iszlám és más monoteista vallások

A vallások elsősorban azon a bizalmon alapulnak, amelyet:

„[A]z emberek sokasága egy olyan személy iránt táplál, akit nemcsak boldogságukért munkálkodó bölcsnek, hanem szent embernek is tartanak, s akinek Isten az akaratát természetfölötti úton saját maga hozta tudomására. Ebből pedig szükségszerűen következik, hogy ha egyszer azok, akik a vallási uralmat a kezükben tartják, eltűrik, hogy a nép e vallásalapítók bölcsességében, őszinteségében és szeretetében kételkedjék, vagy ha ők maguk képtelenek arra, hogy az isteni kinyilatkoztatásra bármilyen hitelt érdemlő bizonyítékot szolgáltatassanak, akkor a nép magában a fenntartani kívánt vallásban is kételkedni fog, és /hacsak az állam a kardjával meg nem félemlíti/ szembeáll vele és elveti.”²

A radikális iszlám gondolkodás centrumában a hit megkérdőjelezhetetlensége áll. Ez a muszlim világban olyan erős, hogy az elmúlt 14 évszázadban feleslegessé tette – a kereszténységtől eltérően – az eretnekség szervezett üldözését. Ennek megfelelően a muszlimok körében a „szent inkvizícióhoz” hasonló – a Korán igazságában való kételkedés miatt tömeges megtorlást, elrettentést alkalmazó – intézmény nem létezett.

A törvényesség és a szentség felülmúlhatatlan forrásának, Isten örökérvényű szavainak tekintett Korán – amelynek fejezetei (szúrák) koherencia nélküli szövegtörödékek összességének tekinthetők – memorizálás és recitálás útján jött létre, s először Oszmán kalifa rendszerezett. A szövegtörödékek összegyűjtése már Abu Bakr kalifa uralkodása idején megkezdődött, de a ma ismert végső formájában a 685-től 705-ig uralkodó Omajjád dinasztiahoz tartozó Abd al-Malik

¹ Nyugállományú rendőr vezérőrnagy; professor emeritus, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Rendészettudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék. Kapcsolat: sarkany.istvan@uni-nke.hu.

² Thomas Hobbes: *Leviatán*. Kolozsvár, Polis, 2001. 149–150.

kalifa állította össze,³ s az ő nevéhez fűződik a mindhárom monoteista vallás által szent helynek tekintett Mórija (Templom) hegyen a Sziklamecset megépítése is. A kinyilatkoztatás „papiruszdarabokra, kőlapokra, pálmalevelekre, állatcsontokra, bőrdarabokra, fatáblákra írt szövegekből és az emberek szívéből” származott.⁴ Az „eredeti” írás megőrzésének kötelezettsége azt jelenti, hogy a szent könyv szövegéhez semmi olyat nem lehetett hozzátenni, ami legalábbis teológiailag nem Mohamedtől származott.⁵ A vallási események időpontjának meghatározása is személyével kapcsolatos, mert Mohamed vezette be a holdnaptárt.⁶

Az Ótestamentum és az Újtestamentum szövege, miként a Koráné is, változatlan, de az értelmezése változott. A Korán „hivatalos” értelmezése változatlan maradt.

Hiába van a terrorizmus leküzdésében érintett országoknak elsöprő haditechnikai fölénye, ennek jelentősége az eszme kikezdehetlenségében és a végső győzelemben való rendíthetetlen hitre tekintettel a – racionális mérlegelést nem ismerő – vallási alapon fanatizált tömegek vonatkozásában elvész.

Ez utóbbi hátterében a nemcsak regionálisan létező, hanem globálisan is bekövetkező abszolút létszámfölény, a tanulatlanságból fakadó hiszékenységre épülő lojalitás és az önfeláldozásra is kiterjedő korlátlan áldozatkészség áll. Az isteni akarat kinyilvánítását tartalmazó Korán az az érv, amely a „leghathatósabban szólítja meg az ájtatos arabot, akinek lelke hitre és elragadtatásra van hangolva, akinek fülét gyönyörködteti a hangok muzsikája, s akinek tudatlansága képtelen összehasonlítani egymással az emberi szellem termékeit”.⁷

Az előzőekkel kapcsolatos az is, hogy az iszlám nevelés feladata az Allah által szentesített világrend elsajátítása, az isteni és emberi szféra pontos határainak kijelölése volt. Ez azt jelentette, hogy az oktatás középpontjában sem az emberi, hanem az isteni világrend hagyományszentesített elsajátítása állt.⁸

Az afrikai, különösen a muszlim országok és Dél-Ázsia országai az európai-tól gyökeresen eltérő történelmi, kulturális hátterűek. Ennek eredete a Korán szövegében lelhető fel. Az abban található 114 szúra több mint 6200 versében számos, a háborút és az erőszakot hirdető – és annak megvalósítására a hívőket kötelező – utasítások olvashatók. Megállapítható tehát, hogy napjaink muszlim terrorszervezetei az életeket kioltó, legitimnek tekintett gyilkos támadásokkal „aktualizálják” és végrehajtják az erőszak gyakorlására vonatkozó, a pogányokkal szemben a Koránban megfogalmazott parancsokat.

³ Simon Sebag Montefiore: *Jeruzsálem. Egy város életrajza*. Budapest, Alexandra, 2014. 228.

⁴ Carole Hillenbrand: *Az Iszlám. Új történelmi bevezetés*. Budapest, Kossuth, 2016. 81.

⁵ Northrop Frye: *Kettős tükör. A Biblia és az irodalom*. Budapest, Európa, 1996. 343.

⁶ Michel Guillemot – Bethsabée Blumel: *Szimbólumok lexikona*. Budapest, Saxum, 2009. 156.

⁷ Edward Gibbon: *Mohamed élete és az iszlám születése*. Budapest, Attraktor, 2018. 53–54.

⁸ Simon Róbert: *Iszlám kulturális lexikon*. Budapest, Corvina, 2009. 312.

Mindez persze nem lehet magyarázat például a bevásárlóközpontokban, pályaudvarokon, az iskolákban, a könnyűzenei koncerteken tartózkodók elleni gyilkos támadásokra. Megjegyzem, hogy a Tízparancsolatban foglaltak ellenére a Biblia sem nélküli – bár napjainkban változó értelmezés mellett – a halállal történő büntetés alkalmazását, például az emberrablás (2 Mózés 21:16) vagy az Úr nevének szidalmazása (3 Mózés 24:16) esetében. Ilyenként hivatkozható a megbocsátás- és szeretetfilozófiával szemben megfogalmazott gondolat, miszerint: „Enyém a bosszúállás, én megfizetek, ezt mondja az Úr” (Pál apostolnak a Rómabeliekhez írt levele, 12:19).

A nők és az iszlám

A becsületgyilkosságok mögött a változatlan értelmezés mellett alkalmazott megkövesedett szabályokkal szembehelyezkedők (például szabados ruhaviselést mutatók, szerelemből férjhez menők, továbbtanulni szándékozók, a szűzen férjhez menés kötelezettségét megszegők stb.) megbüntetésének lehetősége, továbbá az általában vett – különösen pedig a szexuális – önrendelkezés tilalma áll.

„Afganisztánban a nők semmik.” Ezzel védekezett egy németországi bírósági tárgyaláson két afgán migráns, akik egy dél-bajorországi faluban megerőszakoltak egy 16 éves német lányt. A tettesek nemcsak megbánást nem tanúsítottak, de nem is értették, miért baj az, amit csinálnak.

E kultúrkört fémjelző sajtósárgos ellentmondás feszül egyes iszlám országok férfipopulációjának – a nőket köztulajdonnak tekintő – szexuális erőszakba torkolló fellépése és a nők ellen – a férjhezmenetelt megelőző szexuális kapcsolat-tartásra tekintettel – elkövetett becsületgyilkosságok között.

A kulturális háttér fontos eleme a nők társadalmi szerepének megítélésében, a velük kapcsolatos bánásmódban is fellelhető. A muszlim nőnevelés szerint „a leányok erkölcsi és vallási neveléséről mindenképpen gondoskodni kell, de értelmüket fejleszteni szükségtelen. A nő tevékenységének igazi középpontja az orsó; ennek forгатása pedig a szellem kiművelését nem kívánja meg”.⁹

A nemek közötti szegregáció következménye az, hogy a nők nem tölthetnek be magas hivatali tisztséggel járó munkaköröket. A lét minden szféráját átszövő, ember által megváltoztathatatlanak tekintett *saría* tiltja az erkölcstelen fogamzásgátlást, így a nők – a tanulatlanságukra is tekintettel – nem képesek befolyásolni a saját termékenységüket. Ez szabad utat enged a fékezhetetlen népességnövekedésnek.

⁹ Fináczy Ernő: *A középkori nevelés története*. Budapest, Könyvértékesítő Vállalat, 1985. 292.

Egyes ajatollahok szerint a nők hangja erotikus hatású, ezért vegyes társaságban nem szólhatnak meg, hacsak előzőleg nem tettek követ a szájukba a beszédük eltorzítása érdekében.¹⁰

Egy török vallási gimnázium tanára szerint a testnevelésórán a lányokat az edzőruhájuk lemezteleníti. Akit – ennek láttán – a Sátán nem visz kísértésbe, vagy nem férfi, vagy nem muszlim. Tehát e logika szerint ebben a helyzetben vagy a férfiasság, vagy a hit vész el.¹¹

A helyi innovációs kultúra kialakítása érdekében Szaúd-Arábia Abdullah királyról elnevezett Tudományos és Technológiai Egyetemén közös előadóteremben oktatják a férfi és a női hallgatókat.¹² Erre korábban nem volt példa. Ez jelentős fejlemény annak tükrében, hogy 2018 nyaráig az országban a nők nem vezethettek autót, mert az „destabilizálta” az ultrakonzervatív monarchiát.

A *Magyar Nagylexikon* 10. kötetében az iszlám jog címszó alatt írtak szerint: „a házasság intézménye a kötelmi jog része lett; a nő a házasságkötéskor a kötellem »tárgya« volt.” A nőkkel szembeni viselkedés szabályait is a *saría* határozza meg. A nő idegen férfivel nem létesíthet szemkontaktust, előtte az eltakart arcát nem tárhatja fel. A nő szava feleannyit ér, mint egy férfié. Engedetlenség esetén a férj testi erőszakot is alkalmazhat.¹³

E mögött nem valamiféle személyhez kötött egyedi elvetemültséget, hanem az iszlám létrejötté óta jelen lévő, a történelmi múlt megcsontosodott hagyatékát kell látni, ami generációkon átívelő szocializációs probléma, amelyen adminisztratív eszközökkel nem lehet változtatni.

A terrorizmus jövőbeni megvalósulása és formái

A terrorizmus jövőbeni, további megvalósulásáról, formáiról – a csekély tapasztalat alapján – még csak homályos, feltételes elképzeléseink vannak. Az azonban bizonyosnak tűnik, hogy a gazdasági folyamatok vesztesei főként az extrém szegénységben élők lesznek, a gyenge államokban állandósulni fog az instabilitás, egyre több lesz a megosztott, széteső – menekült- és migránshullámot generáló – társadalom.

A nyomorgó tömegek a folyamatosan sulykolt ideológia hatására és vallási fanatizmusukra tekintettel a továbbiakban is a terrorizmus aktív bázisát képezik majd. A „hagyományos” eszköztárhoz képest a 20. században megalapozott, de a 21. században terjedőben lévő és vélhetően a továbbiakban eszkalálódó terrorizmus változatainak jellegzetessége az lehet, hogy a megelőzésük, a felderítésük

¹⁰ Geraldine Brooks: *A vágy kilenc része*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1996. 34.

¹¹ Thilo Sarrazin: *Ellenséges hatalomátvétel*. Budapest, Századvég, 2019. 193.

¹² Dan Senor – Saul Singer: *Startra kész nemzet*. Budapest, Patmos Records, 2012. 284.

¹³ Politikai Iszlám Tanulmányok Központja: *Nők helyzete az iszlámban* (2016. augusztus 21.).

rendkívül megnehezül, olykor ellehetetlenül. Megsemmisítéssel járó teljes legyőzésük többnyire nem valósítható meg, mert szétszóródott, a helyi közegbe simuló közösségeik bármikor aktivizálhatók.

Már 2016 szeptemberében az FBI igazgatója arra hívta fel a figyelmet, hogy az Iszlám Állam legyőzése után terrorista diaszpórák jöhetnek létre. Emellett megfigyelhető volt az európai országokban élő muszlimokat terrorakciók elkövetésére felbujtó propaganda erősödése. Ez utóbbi annál inkább érzékelhető, minél sikeresebb a terrrorszervezetek elleni összehangolt fellépés, minél kevésbé képesek akciók megszervezésére és végrehajtására.

„Minél nyitottabb és demokratikusabb egy társadalom, annál inkább ki van téve a terrorizmusnak.”¹⁴ A kérdés tehát az, hogy egy demokratikus jogállam miként képes reagálni az iszlám fundamentalizmus által keltett kihívásra, mit tud kezdeni a vallási radikalizmussal?

A hírszerző és elhárító szervek figyelmeztettek arra, hogy az iszlám újjáéledése magával hozhatja a szolidaritást a különböző nemzeti és nemzetközi terrrorszervezetekkel. Felhívták a figyelmet a terrorizmus és a nemzetközi, a szervezett, a nemzetközi szervezett, továbbá a kábítószer-bűnözés tartós összefonódásának reális veszélyére.

A probléma megoldását hátráltatja a Nyugat politikai megosztottsága, az Európai Unió szervezeti válságának elmélyülése, a tagállamok közötti vita tartós megoldatlansága, a többsébséges Európai Unió kialakulásának, illetve egyes országok kiválásának veszélye. E körben említendő továbbá a közel 40 éven át tartó hidegháború következményeként a nemzetközi bizalom hiánya, a nemzetközi politikai légkör időnként visszatérő hiszterizálása.

Noam Chomsky amerikai nyelvész, filozófus szerint: „Nem vethetünk véget a terrorizmusnak, amit a gyengék a hatalmasok ellen alkalmaznak, ha nem nézünk szembe a kimondatlan, de sokkal szélsőségesebb terrorizmussal, amit a hatalmasok a gyengékkel szemben folytatnak.”¹⁵

Az *Institute for Economics and Peace* (IEP) által kidolgozott Globális Terrorizmus Index 163 országra kiterjedően a Föld lakosságának több mint 99%-át figyelembe véve négy mutató alapján rangsorolja az országokat. Ezek: a terrorakciók, a halálos áldozatok, a sérültek adott évre bontott adatai, valamint a károkozás adott évi mértéke. Eszerint a terrorizmus által leginkább sújtott öt ország: Irak, Afganisztán, Nigéria, Szíria és Pakisztán.¹⁶

A továbbiakban a jövő terrorizmusának – a használt eszköz, illetve a választott módszer alapján – néhány kiemelkedően veszélyes változatára utalok, röviden.

¹⁴ Oriana Fallaci: *A harag és a büszkeség*. Budapest, Művelt Nép, 2016a. 50.

¹⁵ Gondola: Hatalom és terror – a gondolkodó Noam Chomsky. *Gondola.hu*, 2005. július 19.

¹⁶ Wikipedia: *Global Terrorism Index*.

A jövő terrorizmusának egyik – napjainkban már megjelent, de a jövőben kiteljesedhető – változata a kiberterrorizmus, amelynek következményei szinte beláthatatlanok. Az FBI definíciója szerint:

„[A] kiberterrorizmus olyan bűncselekmény, amelyet számítógépekkel és telekommunikációs eszközökkel úgy hajtanak végre, hogy azok rombolják és/vagy megzavarják a szolgáltatások működését, zavart és bizonytalanságot kelteve ezzel a lakosságban. Ezen akciók célja a kormányzat vagy a lakosság erőszakos befolyásolása a szervezet egyéni politikai, társadalmi vagy ideológiai céljai érdekében.”¹⁷

Az előzőhöz képest még kezdetlegesebb stádiumban van, de rendkívüli fenyegetést jelent a biológiai, illetve géntechnológiára épülő terrorizmus, s a világ talán ezek elhárítására van a legkevésbé felkészülve. A biológiai terrorakció lényege az élő szervezetek vagy az ilyenek által előállított anyagok fegyverként, különösen tömegpusztítási céllal történő bevetése. Az alkalmazás célja a levegőbe, ivóvízbe jutatott és ott terjedő kórokozóval rövid idő alatt emberek tízmillióinak elpusztítása.

Az ember géntérképe alapján konkrét személyre vonatkoztatott hatékony terápia dolgozható ki, de a génállomány ismerete beláthatatlan következményekkel járó romboló hatású is lehet. Az informatika segítségével előállítható egy meghatározott személyre fókuszáló biológiai fegyver.

Míg a terrorizmus előzőekben tárgyalt változatai léteznek, de relatíve kezdetleges stádiumban vannak, a nukleáris terrorizmus rémével még nem kellett az emberiségnek szembenéznie. Bár már történtek lépések a terrorszervezetek részéről az atomfegyver megszerzésére, de ez még egyiküknek sem sikerült. Az azonban megállapítható, hogy ha a nukleáris fegyverekkel rendelkező országok száma növekedni fog, az önmagában lehetővé teszi, hogy ezek a tömegpusztító eszközök terrorszervezetek birtokába kerüljenek.

A terrorizmus finanszírozása és megelőzhetősége

A terrorizmus elleni hatékony nemzetközi fellépés nélkülözhetetlen feltétele a terrorakciók finanszírozásának ellehetetlenítése. Ezt részben a jogi szabályozás, részben a titkosszolgálatok tevékenysége hivatott biztosítani. A magányos, a terrorszervezettel kapcsolatban nem álló, öngyilkos terroristák egyes akcióitól eltekintve a különböző terrorcselekmények – bár eltérő mértékű – jelentős költségvonzatúak. A költségek részint ezek megvalósításával, a terrorszervezet működtetésével és a végrehajtásban közvetlenül részt vevők családjának nyújtott

¹⁷ HVG: Terrorizmus 2.0. *HVG.hu*, 2007. szeptember 28.

támogatással összefüggésben merülnek fel. A költségek forrása részben a legális üzleti tevékenység, részben a jelentős bevételt biztosító bűncselekmények elkövetése, továbbá a terrorszervezet részére biztosított adományok.

Ami a hivatkozott titkosszolgálatok felderítő tevékenységét illeti, megállapítható, hogy a civilizált államok számára a terrorizmus elleni világméretű és előre láthatóan vég nélküli háború megvívásában nélkülözhetetlen, de „a biztosan célba találó csapás továbbra is a legjobb védelem marad az előítélet és a tudatlanság felhője ellen, amely a felvilágosodás törvényeit fenyegeti”.¹⁸ A nemzeti és vallási ünnepek alkalmával esetenként tapasztalható közterületi erődemonstráció azért fontos, mert a lakosságot vagy annak egy részét – a megnövelt biztonságérzete folytán – megnyugtatja, a hatalom a kommunikációjának középpontjába a hatékony védelmet és megelőzést helyezheti, miközben számos terrorakció dokumentálja azt, hogy a gyilkos támadások ilyen fokozott készültség mellett sem zárhatók ki.

Tekintettel arra, hogy a „szabadság mindenkié”, az ikertornyok elleni támadást követően Bush elnök meghirdette a terror elleni világméretű hadjáratot.¹⁹ A stratégia fontos eleme volt az, hogy az amerikai kormány nem fog különbséget tenni az elkövető terrorista és a terrorizmust támogató rezsimek között. Mindez szembement azzal az általánosan követett korábbi gyakorlattal, miszerint „a nemzetközi biztonság és béke szempontjából érdektelen, hogy mi történik más országokban”.²⁰

A biztonság és a szabadság viszonya

A visszatérően megvalósított terrorcselekményeknek az a következményük, hogy a biztonság és a szabadság egyensúlyának megtalálásához szűkül a mozgástér. Biztonság nélkül nincs szabadság, de a biztonsághoz – a terrorfenyegetettséggel arányos – szabadságkorlátozás elkerülhetetlen.

„Inter arma enim silent leges” – vagyis háborúban hallgat a törvény. A Cicerónak tulajdonított gondolat érvényesülése a terrorizmus elleni hatékony küzdelemben rendkívül csábító lehet. Az az üzenete, hogy az aktuálisan terrorcselekménynek minősülő támadás elhárítása során mindent szabad. Ez azonban azzal a veszéllyel jár, hogy minél inkább érvényesül, annál inkább távolodhatunk az emberi jogok tiszteletére alapozott megoldástól. Fontos az elhárító tevékenység célszerűsége, de csak a jogszerűség talaján. Ez utóbbi figyelmen kívül hagyása

¹⁸ John Keegan: *A háborús felderítés*. Budapest, Európa, 2005. 687.

¹⁹ USA Patriot Act: Uniting Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism 2001.

²⁰ Natan Saranszkij – Ron Dermer: *A demokrácia védelmében*. Budapest, Új Spirit, 2010. 35–36.

a terrort nem megszünteti, hanem újratermeli. Megjegyzem, hogy ennek az elvárásnak rendkívül nehéz megfelelni. A terrorakcióval érintett állam két lehetőség közül választhat. Ha nem hagyja magát provokálni, vagyis válasz nélkül hagyja az ellene történő fellépést, azt a polgárai úgy értékelhetik, hogy gyenge, nincs következménye a terrorcselekménynek. Ha megfelelő ellencsapással reagál, az viszont a megújuló akciók jövőbeli lehetőségét hozhatja magával. Az igazolódott, hogy „a terrorizmus túlreagálása nagyobb fenyegetést jelent a biztonságra, mint maguk a terroristák”.²¹

A posztmodern terrorakciók és az ezek révén megtámadott államok kényszerű válaszcsepái Mahátma Gandhi gondolatában foglaltakat igazolják, miszerint: „A szemet szemért az egész világot vakká teheti.” A történelem azt dokumentálja, hogy az erőszak az egyetlen kölcsön, amire teljes visszafizetési garancia van.

A terrorizmus ellen vívott harc nem háború. Ez utóbbinak jellemzően van győztese és vesztese. A vesztes kapitulálása egyenlő a fegyverletétellel, a feltétel nélküli teljes megadással, ennek a világ felé történő deklarálásával. A terrorizmus történetében – különösen annak posztmodern szakaszában – erre nem volt példa. 2001. szeptember 11. után a minden korábbinál keményebb amerikai fellépés következményeként az al-Káida számos vezetőjét, köztük az „Islám Napóleont”,²² Oszáma bin Ládent is elvesztette, a szervezet megtört, de létezik ma is, és hallat magáról.

Befejezőként idézek egy mértékadó véleményt II. János Pál pápától: „A hívőknek – tartozzanak bármely valláshoz is – azt kell hirdetniük, hogy soha nem lehetünk boldogok egymás ellenében.”

²¹ Yuval Noah Harari: *21 lecke a 21. századra*. Budapest, Animus, 2018. 145.

²² Oriana Fallaci: *Az utolsó interjú. Az apokalipszis*. Budapest, Művelt Nép, 2016b. 90.

Irodalomjegyzék

- Brooks, Geraldine: *A vágy kilenc része*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1996.
- Fallaci, Oriana: *A harag és a büszkeség*. Budapest, Művelt Nép, 2016a.
- Fallaci, Oriana: *Az utolsó interjú. Az apokalipszis*. Budapest, Művelt Nép, 2016b.
- Fináczy Ernő: *A középkori nevelés története*. Budapest, Könyvértékesítő Vállalat, 1985.
- Frye, Northrop: *Kettős tükör. A Biblia és az irodalom*. Budapest, Európa, 1996.
- Gibbon, Edward: *Mohamed élete és az iszlám születése*. Budapest, Attraktor, 2018.
- Gondola: Hatalom és terror – a gondolkodó Noam Chomsky. *Gondola.hu*, 2005. július 19.
Online: https://gondola.hu/cikkek/43039-Hatalom_es_terror___8211%3B_a_gondolkodo_Noam_Chomsky_.html
- Guillemot, Michel – Bethsabée Blumel: *Szimbólumok lexikona*. Budapest, Saxum, 2009.
- Harari, Yuval Noah: *21 lecke a 21. századra*. Budapest, Animus, 2018.
- Hillenbrand, Carole: *Az iszlám. Új történeti bevezetés*. Budapest, Kossuth, 2016
- Hobbes, Thomas: *Leviatán*. Kolozsvár, Polis, 2001.
- Keegan, John: *A háborús felderítés*. Budapest, Európa, 2005.
- Montefiore, Simon Sebag: *Jeruzsálem. Egy város életrajza*. Budapest, Alexandra, 2014.
- Politikai Iszlám Tanulmányok Központja: *Nők helyzete az iszlámban* (2016. augusztus 21.).
Online: www.politikai-islam.hu/nok-helyzete-az-islamban
- Saranskij, Natan – Ron Dermer: *A demokrácia védelmében*. Budapest, Új Spirit, 2010.
- Sarrazin, Thilo: *Ellenséges hatalomátvétel*. Budapest, Századvég, 2019.
- Senor, Dan – Saul Singer: *Startra kész nemzet*. Budapest, Patmos Records, 2012.
- Simon Róbert: *Islám kulturális lexikon*. Budapest, Corvina, 2009.
- HVG: Terrorizmus 2.0. *HVG.hu*, 2007. szeptember 28. Online: https://hvg.hu/tudomany/20070928_kiberterrorizmus_dark_web_project
- Wikipedia: *Global Terrorism Index*. Online: <https://w.wiki/3Rcq>

Kiadja a Nemzeti Közszerkölátati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszi Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszi Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

